

Bronislovas Matelis. Valdančiuosius į naują koaliciją po Seimo rinkimų suburs kitokia realybė

Neseniai prie manęs priėjo maždaug 9-10 metų berniukas ir pasiteiravo: "O kaip mano diedukui elgtis su tais 200 eurų, kuriuos prieš rinkimus skyrė valdžia - imti ar ne?" Atsakiau: tesivadovauja sena patarle, kuri sako, jeigu duoda, imk, o jeigu muša - bėk. Ir dar pridūriau: teprisimena eidamas balsuoti vardus tų, kurie norėjo dieduką nupirkti lyg kokį pijoką, viešai pažeminti lyg baudžiauninką.

Seimo valdantieji pasiraitojo rankoves ir pradėjo visiems viską dalinti. Tik vieniems, norintiems ką nors iš jų gauti, reikia pereiti visus devynis Dantės pragaro ratus, o kitiems, kurie gali duoti Seimo rinkimuose balsų, dalina beveik gatvėse iš krepšio.

Ir tai - joks papirkinėjimas. Rinkėjai papirkinėjami, jeigu dalina politikas gatvėje šratinukus su savo pavarde.

Visi supranta, kad tai susiję su rinkimais. Jiems ruošiasi ir valdantieji, ir opozicija. Jokia čia paslaptis. Ir po tais priešrinkiminiais reveransais būtų galima brėžti brūkšni.

O po rinkimų bus klijuojama jau kita valdančioji koalicija. Kokia ji bus?

Į kelis dešimtmečius politinių procesų raustą vagą įkritę ir niekaip iš jos išsiropšti nesugebantys politologai žino - konservatoriai su liberalais arba visi kiti be jų abiejų. Politinės lubos, grindys, lyderio pavardė nervina, gal pernelyg jaunas - prašau tau ir politinė prognozė. Tenka pripažinti - nuobodus ir pats klausimas, ir atsakymas.

Realybė po Seimo rinkimų rudenį gali susiklostyti visai kitokia, net netikėta.

Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD) yra išgyvenusi ne vieną laimės akimirką, bet dar daugiau sudėtingų išbandymų. Prie partijos vairo stojus naujam lyderiui lėtai, tačiau partija keičiasi, turiu vilties, kad tyliai plečiasi ir jos požiūris į galimus politinius partnerius.

Vieni sako, kad TS-LKD jaunėja ir liberalėja, kiti sako, kad tolsta nuo krikščioniškų vertybių. Aš niekaip nesuprantu kolegos Rimanto Dagio, kokią jis turi teisę vadintis didesniu krikščionimi bei smerkti kitus? Ir kokių termometru jis išmatavo savo bei kitų tikėjimo gylį?

Ir kodėl liberalai bene vieninteliai gina laisvą žmonių pasirinkimą, žmogaus teises? O ką daro kiti - tas teises trypia?

Konservatizmo neįsivaizduoju kaip vientisos ideologijos su iš anksto surašytomis dogmomis. Konservatoriai nuo liberalų skiriasi ir visuomet skirsis tuo, kad konservatoriai kiekvieną pažangią idėją dešimt kartų pamatuos, ir tik tada kirps.

Bronislovas Matelis. Valdančiuosius į naują koaliciją po Seimo rinkimų suburs kitokia realybė

Liberalai visuomet žino, kurioje vietoje reikia kirpti ir kerpa labai greitai, kartais nepaisydami pasekmių. Žaliavalstiečiai kol kas nežino nei kurioje vietoje kirpti, nei kiek, nei kas iš to bus, todėl sukiojasi apie savo ašį, pakerpa ten, pakerpa šen, tada dideliais dyggniais lopą prisiuva, vėl kažkiek nukerpa.

Taigi, pasvarstykime, kas iš viso to balagano gimsta ir kuris su kuriuo čia galėtų draugauti po kitų Seimo rinkimų?

Jeigu tikėti tuo, ką nuolat sako Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) vienas iš lyderių Tomas Tomilinas, premjeras Saulius Skvernelis, vertinant konkrečius darbus, yra daugiau liberalas. Jis premjerą privertė teisintis ir kai neseniai Seime pristatė Vyriausybės praėjusių metų veiklos ataskaitą.

Liberalų sąjūdžio patriarchas Eugenijus Gentvilas irgi yra sakęs, kad premjero kalbose ir veikloje išvelgia nemažai liberalams artimų bruožų. Ką ten kalbėti apie kažkokius bruožus – pastarasis premjero S.Skvernelio sprendimas skirti beveik šimtą milijonų eurų švietimui, nukreipiant lėšas ne moksleivių ugdymui, o statybos įmonėms, kurios remontuos ir renovuos aplink švietimo įstaigas, perspjoję ir liberaliausius liberalus. Ši parama – verslui, o dėmesys jauno žmogaus ugdymui – beveik nulis.

Kas čia vyksta? Seimo „valstiečių“ vėliavoje, jeigu T.Tomilinas ją gerai patrintų, po gandra rastų uždažytą liberalų ženklą ir šūkį. Išeitų, kad bent jau nuo dalies liberalizmo niekur nepasislėpsi, net jeigu krokodilu pasivadinsi.

Ramūnas Karbauskis prieš 2016 metų Seimo rinkimus tik ir kalbėjo, kad koaliciją sudarytų su TS-LKD, Gabrielius Landsbergis irgi atitardavo, kad taip gali atsitikti. Tuo metu R.Karbauskiui imponavo, kad konservatorių partija nėra teisiama, turi tvirtas pažiūras ir abiejų partijų rinkimų programos labiausiai buvo panašios. Taip kalbėjo ir politologai.

Vėliau R.Karbauskis pasirinko teisiama partijas ir Georgijaus juostelę. Tačiau nepamirškime, kad „valstiečių“ pažiūros gynybos ir Astravo atominės klausimu kur kas nuoseklesnės nei socialdemokrato Gintauto Palucko.

Be to, kova dėl lyderystės tarp S.Skvernelio ir R.Karbauskio daugiau nei akivaizdi. Paminėsiu tik viešas jo ir R.Karbauskio užuominas, kai premjeras siūlė keisti partijos pavadinimą, atjauninti ir padaryti modernesnę, atviresnę naujiems nariams. R.Karbauskis bent jau kol kas nepritarė. Tačiau jų diskusija tuo nesibaigė.

Koks viso to moralas? Jeigu LVŽS sąrašė pirmu numeriu eitų S.Skvernelis, o R.Karbauskis

Bronislovas Matelis. Valdančiuosius į naują koaliciją po Seimo rinkimų suburs kitokia realybė

nutartų daugiau dėmesio skirti verslui, mecenato veiklai, galop asmeniniam gyvenimui, kai į jo lovą nebebandys prigulti ir žiniasklaida su filmavimo kamera, susitarimas su konservatoriais dėl koalicijos net labai įmanomas.

Išsaku tik asmeninę nuomonę. Aš nesu jokios partijos narys, daug metų stebėjau Lietuvos politikos lauką kaip žurnalistas ir šįkart matau įdomią tendenciją – praktiškai visos mažesnės partijos ėmė ieškoti, prie ko galėtų glaustis.

Centro partijos vadovas Naglis Puteikis ne iš gero gyvenimo siūlo jungtis visiems, kuriems neliko vietos prie stalo. Čia gaunasi tokia „Pastalės koalicija“, kurios vienoje pusėje bus trys muškietininkai, viduryje vienas „Istorinės klaidos“ autorius, o iš kito krašto – su visais ieškantis preteksto susivaidyti Vytautas Radžvilas.

Tai – atsirandančio nesaugumo jausmo pasekmė artėjant rinkimams.

Štai Darbo partijos lyderis Viktoras Uspaskichas, daugelio nuostabai, vienoje televizijos laidoje pareiškė, kad TS-LKD jam patinka, nes ši partija visuomet turėjo tvirtas pažiūras ir niekuomet neslapukavo, nežaidė politinių žaidimų. O čia dabar kas darosi? Gal V.Uspaskichas irgi pasirengęs korsetu patiesinti ir savo partijos iškrypusį stuburą?

Kas vyksta iš tikrųjų?

Vokietijoje, Prancūzijoje ir kitose Europos šalyse populistų bei radikalų reitingai rieda žemyn. Vokietijos kanclerės Angela Merkel veiklai vėl pritaria net 80 proc. gyventojų.

Koronaviruso pandemijos iškamauta Europos visuomenė jau ieško stabilumo ir užuovėjos. Jeigu prieš praėjusius Seimo rinkimus visuomenei reikėjo kitokio politiko, nei yra išugdžiusi politinė sistema, tai šiandien rinkėjui vis labiau reikia (manau, ateityje ši tendencija tik stiprės) patikimos, jau išbandytos ir stabilios politinės organizacijos, pajėgsiančios kurti stabilius žmonių santykius ir harmoniją.

Šiuo metu be galo sunku būtų apibrėžti G.Palucko socialdemokratų prioritetus. Atrodytų, tradicinė partija, turėtų būti patikima, tačiau vieną dieną ateina į valdančiąją daugumą, vėliau ją palieka, jungiasi prie opozicijos, tuomet ir ją palieka, lyg ir vėl norėtų glaustis prie LVŽS, bet sako būtent prieš ją kovosiantys dėl kairiujų rinkėjų balsų.

Ką per pandemiją, ekonominį nuosmukį ar kaimynui statant tau po nosimi atominę elektrinę, gali reikšti kairioji ar dešinioji politikos? Kur kas svarbiau tiesiog gebėjimas nepasiklysti tarp trijų medžių, stabilios pažiūros ir pasitikėjimas visuomene siaučiant neramumams. O jų ateityje dar bus.

Bronislovas Matelis. Valdančiuosius į naują koaliciją po Seimo rinkimų suburs kitokia realybė

Jeigu reikėtų socialdemokratų palyginti su paukščiais, tai pavadinčiau juos varnomis. Pavyzdžiui, gervės ieško stabilų šiltų oro srovių ir jomis kyla aukštyn, o varnoms labiau patinka netvarkingos krypties sūkūriai, oro duobės ir dar velniai žino kas.

Visiškai nesvarbu, ar partijų lyderiai jau mirksi vienas kitam, ar eina kavos išgerti ir apie kažką kalbasi. Vis tiek koalicija bus tik pasekmė to, kas šiuo metu vyksta visoje Europoje. Galimybė atvesti į valdžią protą, inteligenciją ir išprusimą, kvailius išleidžiant į užtarnautą poilsį, turėtų tapti visų partijų prioritetu.

Po šių Seimo rinkimų, aš to tikiuosi, turėtų formuotis patikimų ir stabilų politinių organizacijų koalicija be populistų ir Georgijaus juostelių. Tie, kurie pateks į šį tradicinių partijų klubą, turės šansą užsiangažuoti kaip solidžios ir pasitikėjimo vertos partijos.

Jeigu jau ir V.Uspaskichas giria konservatorius (Jėzau, kas su žmonėmis darosi!), manau, kad naujosios koalicijos ašimi galėtų būti konservatoriai. Kas bus tie kiti? Ogi tie, kurie sugebės į valstybę ir jos žmones pažvelgti ne vien tik iš kairės ar dešinės, bet pamatys kaip grėsmę ir Astravo atominę elektrinę, ir didėjančią socialinę atskirtį, ir norės kurti valstybėje ilgalaikius bei stabilius santykius visuomenėje.

Prezidentė Dalia Grybauskaitė neseniai pareiškė, kad artėjanti ekonominė krizė gali būti net skausmingesnė nei 2008-ųjų, ir paragino pernelyg neišlaidauti. Atrodo, kad valdantieji išgirdo. Bent jau dėl mokesčių mažinimo dirbantiesiems. Tas mažinimas atskirtį tik dar labiau padidintų.

Dabar reikalingas dar vienas žingsnis – atvira diskusija Seime dėl šių ir kitų metų valstybės išdo. Reikia visiems žinoti, ko siekiame, ir kur norime nukeliauti po dešimties metų? Koks bus mūsų požiūris į glaudesnę Europos Sąjungos šalių fiskalinę politiką?

Šioje diskusijoje galėtų išryškėti ir galimos koalicijos kontūrai, jeigu atidžiai pažvelgsime į partijų lyderių brėžiamus tikslus. Gali paaiškėti, kad tektų kalbėti ne apie trijų, o apie keturių ar net penkių partijų panašų požiūrį.

Jeigu dar šiais metais po Seimo rinkimų įsisiautėtų ekonominė krizė, ją galėtų įveikti tik tradicinės partijos ir stiprios tų partijų asmenybės.

Visada įmanoma ir alternatyva – kuri nors tradicinė partija sudaro valdančiąją koaliciją su tais, kurie nori diskutuoti apie tai, kad Mėnulis iš tikrųjų yra plokščias, o Europos Sąjungą yra blogis.

Nereiktų užleisti kelio kvailiams, nes vėliau gali tekti verkti šalikelėje.

Bronislovas Matelis. Valdančiuosius į naują koaliciją po Seimo
rinkimų suburs kitokia realybė

